

Bölüm 16

TÜRKİYE VE SEÇİLMİŞ OECD ÜYE ÜLKELERİNDE EĞİTİM VE SAĞLIK HARCAMALARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME¹

Fatih Mehmet YILDIRIM²

Selçuk Çağrı ESENER³

GİRİŞ

Yaklaşık son yarım asırlık süreçte, yeni küresel ekonomik ortamın getirmiş olduğu yenilikler ülkeleri bu sürece uygun politikalar geliştirmeye yönlendirmiştir. Bu süreç günümüzde ülkeler için iktisadi refahın öncül bir davetçisi ve sosyal gelişmişliğin ise temel bir göstergesi haline dönüşen eğitim ve sağlığa atfedilen önemi daha da artırmıştır. Beşerî sermaye olarak adlandırılan insan gücü kaynağının oluşmasına doğrudan etki eden eğitim ve sağlık, bireylere ve bu bireylerden oluşan topluma iktisadi, sosyal, siyasal vb. açıdan fayda sağlamaktadır.

Eğitim harcamaları, eğitim hizmetinin gerçekleştirilmesi için sarf edilen tüm harcamalar olarak ifade edilirken sağlık harcamaları ise; sağlığın muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi maksadıyla yapılan tüm harcamalardır. Her iki harcama türünde meydana gelecek bir artış bireylerin mevcut ve ileriki yaşamları üzerinde (gelir artışı, yaşam süresinin uzaması gibi) pozitif etkiler yaratmaktadır. Aynı zamanda eğitim ve sağlığa yapılacak fiziki yatırımların pozitif getirileri ile ekonomik kalkınmanın sağlanması arasında da bir ilişki söz konusudur.

Pozitif dışsallığı ve sosyal faydası sosyal maliyetinden büyük olan, sosyal devlet anlayışının hâkim olduğu ülkelerde yüksek düzeyde kamu tarafından sunulan eğitim ve sağlığa dair literatürde ayrı ayrı yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda her iki harcama türü; kamu harcamaları, ekonomik büyüme gibi olgularla nedensellik ilişkisine tabi tutulmuştur. Ancak birbirini destekleyen ve

1 Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Çağrı ESENER danışmanlığında Fatih Mehmet YILDIRIM tarafından hazırlanan “Eğitim ve Sağlık Harcamalarının Kamu Mali Politikaları Çerçevesinde Değerlendirilmesi” adlı Maliye Anabilim Dalı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

2 Uzm. Dr. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Yüksek Lisans Öğrencisi/Bilim, fatih.myildirim06@gmail.com

3 Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Maliye Teorisi Anabilim Dalı, cesener@bandirma.edu.tr.

Sonuç olarak, birer yarı kamusal mal ve hizmet olarak eğitim ve sağlık harcamaları; ülkeler için katma değer yaratan, gelişmişlik seviyesinde önemli roller üstlenen harcamalardır. Her iki olguya ait OECD verilerinde, eşik olarak üye ülke ortalamaları baz alınmıştır. Türkiye'ye ait verilerin de en azından ortalama düzeyinde olması arzu edilmektedir. Eğitim ve sağlıkta istenilen seviyelere ulaşmak için doğru, istikrarlı ve kaliteli bir sistem oturtmak gerekmektedir. Bu da hizmetlere hem gerekli kaynağı ayırmak, hem de ayrılan kaynakları etkin ve verimli kullanmakla mümkündür. Aynı doğrultuda yönetici ve bürokratların, iktisadi ve sosyal kalkınmışlığın en önemli göstergelerinden olan bu iki olguya dair uygulanacak politikaların saptanmasında, başarılı ülke uygulamalarını esas almaları bu çalışma özelinde ulaşılmış en temel sonuç olmuştur.

KAYNAKLAR

1. Adem, M. (1993). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansman*, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
2. Akdoğan, A. (2017). *Kamu Maliyesi*, Ankara, Gazi Kitabevi.
3. Blyth, A. From Individuality to Character: The Herbartian Sociology Applied to Education, *British Journal of Educational Studies*, Feb., 1981, Vol. 29, No. 1, pp. 69-79.
4. Durkheim, E. (1956). *Education and Sociology* (Sherwood D., Çev. Ed.) Fox, USA.
5. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (1948). *Constitution of the World Health Organization* (15/05/2020 tarihinde https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf adresinden ulaşılmıştır).
6. Eurostat (2014) (15/04/2020 tarihinde <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> adresinden ulaşılmıştır).
7. Kızılluluk, H. (2007). Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, ss. 21-30.
8. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Öğretim 2018/2019*, Ankara.
9. Mutlu A.; A.K. Işık (2012). *Sağlık Ekonomisine Giriş* (3.bs.), Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım.
10. OECD (1995-2018) (10/05/2020 tarihinde <https://stats.oecd.org/#> adresinden ulaşılmıştır).
11. OECD (2019). *Health at a Glance OECD Indicators* (12/06/2020 tarihinde https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/health-at-a-glance_19991312 adresinden ulaşılmıştır).
12. OECD (1998-2019) *Education at a Glance OECD Indicators* (01/06/2020 tarihinde https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487 adresinden ulaşılmıştır).
13. Rather, A.R. (2004) *Theory and Principles of Education*, First Published, New Delhi, India, Discovery Publishing House.
14. Savedoff, W. (2004). *Tax-Based Financing for Health Systems: Options and Experiences*, Number 4, Geneva.
15. Şakar, A. (1999). *Türkiye'de Sağlık Hizmetleri ve Sağlık Harcamaları*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık.
16. Tilak, J.B.G. (1989). Education and Its Relation to Economic Growth, Poverty, and Income Distribution, *World Bank Discussion Papers*, pp. 1-111.

17. Woodhall, M. (1987a). Economics of Education: A Review, George Psacharopoulos (Ed.) *Economics of Education: Research and Studies* içinde (s.1-7) Pergamon Press.
18. Woodhall, M. (1987b). Human Capital Concept, George Psacharopoulos (Ed.) *Economics of Education: Research and Studies* içinde (s. 24-24) Pergamon Press.
19. World Bank (2016). (10/05/2020 tarihinde <http://databank.worldbank.org> adresinden ulaşılmıştır).